

372

Gener 2014 • revista mensual
Any 34è • PVP 3,00 €
edita Fundació Roca i Galès

cooperació

CATALANA

Propòsits cooperatius

Les nostres cooperatives: **QF+**, cooperativa ferretera.

Entrevista: **Ferran Busquets**, director d'Arrels Fundació.

ISSN 1133-8415

9 771133 841150

*Referent
Cooperatiu Català en
Prevenció de Riscos
Laborals*

*Nou servei
Vigilància
de la Salut*

*Totes les especialitats
preventives.
A tot Catalunya*

SePrA
servei de prevenció

www.sepra.cat

T. 93 457 41 45
Trinxant 98-100, 08026 Barcelona sepra@sepra.es

Servei de Prevenció Aliè acreditat en totes les especialitats (SP-063-B)

"... Incerteses, dubtes, problemes...?"

LLUITEM PLEGATS!!

· ESPECIALISTES EN COOPERATIVES ·

GABINET JOAN JOSEP GONZÀLEZ, S.L.

- Planificació i Gestió Comptable
- Declaració Impost de Societats
- Estudis Econòmics de Viabilitat i Plantejament de futur
- Control Pressupostari
- Diagnòstic econòmic, financers i de sistemes de control de la Cooperativa
- Assistència de Membres de les Comissions de Vigilància i Junes Rectores
- Consultes sobre problemàtica econòmica, comptable i fiscal

GONZALEZ & CIA AUDITORS
AUDITORES CENSORES JURADOS DE CUENTAS

- Auditores de Comptes Anuals
- Auditories i Revisió dels Comptes
- Projectes de Fusió i Escissió
- Auditoria de Gestió
- Informes especials

Pensem com tu. La feina,... ben feta.

GIRONA 38 1º 1º · 08010 BARCELONA · Telèfon 93 265 35 05 Fax 93 232 56 13
e-mail: gjjg@gonzalezauditores.com

**“
un servei jurídic
compromès i de
qualitat
”**

Col·lectiu Ronda
ASSESSORIA JURÍDICA LABORAL ECONÒMICA SOCIAL

Barcelona - Cerdanyola - Granollers
Mataró - Mollet del Vallès - Rubí

despatxos associats:

Girona · Lleida · Tarragona · Tortosa · Vilafranca del P.

www.cronda.coop
crondaweb@cronda.coop

Cooperativisme i economia social

- Assessorament integral a cooperatives, associacions, fundacions i altres entitats d'economia social
- Autoocupació i plans d'empresa
- Consultoria i auditoria
- Mediació en conflictes societaris

Drets de les persones i els col·lectius

- Dret civil, penal i administratiu
- Dret de família
- Separacions, divorcis
- Danys i perjudicis
- Accidents de circulació i de treball
- Arrendaments
- Dret fiscal
- Habitatge, urbanisme i medi ambient
- Estrangeria
- Violència de gènere

Defensa dels treballadors/es

- Assessorament laboral i Seguretat Social
- Acomiadaments
- Reclamacions
- Dret sindical
- Regulació d'ocupació
- Negociació col·lectiva
- Pensions
- Accidents i prevenció de riscos laborals
- Malalties professionals
- Plans de pensions

SUMARI

4 / TORNAVEU

Blai Garcia, gerent d'Uni.Co, Grup Empresarial Cooperatiu.

5 / EDITORIAL

Propòsits cooperatius

6 / EL NOSTRE MÓN

Agnès Giner

9 / COOPERATIVES CATALUNYA

Creació i enfortiment de cooperatives
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10 / LES NOSTRES COOPERATIVES

QF+, només la unitat pot salvar la
xarxa de botiguers als barris i ciutats
Pep Valenzuela

La fusió de les cooperatives de ferreters COFAC i CIFEC, en una aposta cooperativa de resistència del comerç de proximitat i de superació dels problemes de costos i caiguda de vendes, converteix QF+ en la cooperativa de ferreteria més gran de l'Estat espanyol, amb 351 socis i 450 punts de venda.

13 / COOPERACIÓ CATALANA / ÍNDEX 2013

Índex per matèries. Del gener al desembre del 2013.

Montse Pallarès

13

20 / PREMIS FRG 2013 – 1R. PREMI ALBERT PÉREZ-BASTARDAS

Entre la realitat i la ficció: Crear contes col·lectivament per pensar en el futur de l'aigua
Alba Castelltort i Neus Sanmartí

20

17 / ENTREVISTA

Ferran Busquets, director d'Arrels Fundació

Montse Pallarès

17

24 / PREMIS FRG 2013 – ENTREVISTA

Josep Víctor Gay i Frías, guanyador del Premi Periodístic Jacint Dunyó 2013.

Montse Pallarès

27 / BIBLIOTECA

Retalls

Elisenda Dunyó

CRÈDITS

Editora Fundació Roca i Galès Redacció i Administració Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - Fax 93 487 32 83 - cc@rocagales.cat - www.rocagales.cat

Coordinació Agnès Giner. Consell de Redacció Margarida Colomer, Miquel Corna, Enric Dalmau, Núria Esteve, Raimon Gassiot, Agnès Giner, Joan Josep González, Ma. Lluïsa Navarro, Jordi París, Joseba Polanco, Esteve Puigferrat, Olga Ruiz i Quim Sicília. Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits. Foto portada: Viure al carrer © Juan Lemus/ Arrels Fundació. Disseny, maquetació i impressió El Tinter, SAL (empresa certificada EMAS) Dipòsit legal B-22.283/80 I.S.S.N. 1133-8415. Aquesta revista ha estat impresa sobre paper certificat FSC® i amb tintes provinents d'olis vegetals

Amb el suport de:

Un parell de preguntes (que en són tres) a **Blai Garcia i Serra** (Monistrol de Montserrat, 1968), gerent d'Uni.Co, Grup Empresarial Cooperatiu

1

Què et sembla atractiu del cooperativisme?

L'oportunitat que significa de demostrar empíricament i cada dia que les persones unides podem bastir projectes empresarials, democràtics, participatius i solidaris en format d'autogestió.

2

Què no el convenç del cooperativisme?

Sense persones amb visió de conjunt, generositat, formació i valors els projectes cooperatius estan sentenciats a mort. El cooperativisme depèn de les persones i és hereu dels defectes d'aquestes.

3

Consideres que hi ha una altra economia possible?

Considero que hi ha una altra economia possible, i que aquesta és necessària. El cooperativisme no deu ser, segurament, la forma ideal d'organitzar-nos, ni la panacea de l'actual crisi, però a hores d'ara és la millor eina que tenim. La societat líquida ha perdut la capacitat d'implicar-se i creure en utopies, i el cooperativisme dóna respostes: no és una utopia, sinó una realitat que ens apropa a una economia i una societat més democràtiques, participatives, sostenibles i conscients d'on són i cap on van. Apoderen la persona.

Propòsits cooperatius

Iniciem el nou any plens de bons propòsits de renovació, d'ampliació, d'enfortiment. I això, tant en el pla personal com en el del cooperativisme: sens dubte, l'arrencada del programa Aracoop contribuirà en bona part a fer realitat els nostres **propòsits cooperatius**.

La fórmula cooperativa és un instrument col·lectiu òptim per a resoldre les inquietuds i les necessitats de les persones: per a millorar la situació econòmica i social de cadascuna d'elles. Així, dins els nostres **propòsits cooperatius** per al 2014, n'hi ha un de prioritari: **#NINGUDORMINTALCARRER**. ■

LA COBERTA/ #NINGUDORMINTALCARRER, propòsits cooperatius per a un món millor.
Foto: Viure al carrer © Juan Lemus / Arrels Fundació.

Canvis al Consell rector de la Confederació de Cooperatives

El Consell rector de la Confederació de Cooperatives de Catalunya (CCC) reunit el 19 de desembre va acordar el relleu a la seva Presidència, fent-la recaure en Perfecto Alonso, president de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC) i la nova distribució de càrrecs. La decisió s'emmarca en el procés d'integració de les federacions de cooperatives i la Confederació de Cooperatives de Catalunya en una única organització representativa del moviment cooperatiu.

Així doncs, el Consell rector de la Confederació de Cooperatives de Catalunya queda distribuït així:

- Perfecto Alonso i Tejera, President, en representació de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya.
- Joan Segura i Segura, Vicepresident, en representació de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya.
- Quim Sicília i Gil, Secretari en representació de la Federació de Cooperatives de Consumidors i Usuaris de Catalunya.
- Josep M. López i Fumat, Vicesecretari en representació de la Federació de Cooperatives d'Ensenyament de Catalunya.
- Eva Martínez i Villar, Vocalia en representació de la Federació de Cooperatives d'Habitatges de Catalunya.
- Miquel Corna i Sitjes, Vocalia en representació de la Federació de Cooperatives de Serveis i de Transportistes de Catalunya.

La Confederació de Cooperatives de Catalunya, fundada el 1984, és l'òrgan màxim de representació de les cooperatives de Catalunya i de les seves entitats. Representa a les més de 4.500 cooperatives que hi ha a Catalunya, les quals aporten un 3,5% del PIB de la nació. En època de severa crisi com l'actual l'empresa cooperativa ha perdut un 66% menys de llocs de treball en el conjunt de l'economia catalana.

www.cooperativescatalunya.coop ■

Jornada "Catalunya, referent en emprenedoria social"

El proper 23 de gener de 2014 pel matí tindrà lloc la Jornada Catalunya, referent en emprenedoria social, a l'Auditori de Barcelona Activa, al carrer Llacuna, 162 de Barcelona.

Organitzat pel Programa Marc de l'Emprenedoria Social a Catalunya, @EmprenSocial, la Jornada pretén constatar que Catalunya avança com a referent pel que fa a l'emprenedoria social i que compta amb nombroses iniciatives de recolzament d'aquest corrent emprenedor. També, pretén destacar la complementarietat de les iniciatives, promogudes per institucions públiques i per la societat civil. Impulsat pel Departament d'Empresa i Ocupació, el Programa Marc de l'Emprenedoria Social a Catalunya té per objectius: reforçar la viabilitat de projectes d'emprenedoria social; ampliar la visibilitat de l'emprenedoria social al conjunt de la societat catalana i les xarxes socials; i, enfortir l'ecosistema de l'emprenedoria social amb la participació d'entitats i institucions, sòcies del programa. Emprenedoria social són iniciatives impulsades per empreses, però també entitats i institucions, capaces de generar de manera sostenible nous productes i serveis, d'obrir nous mercats socials amb futur i de repercutir els seus beneficis en la millora col·lectiva.

Inscripció, programa de la Jornada i més informació:

www.emprenedoriasocial.cat. ■

#1coop1week

Discover one cooperative every week

Cajamar presenta el Banco de Crédito Cooperativo

270 delegats en representació de més d'un 1,1 milions de socis de Cajamar Caja Rural van aprovar el passat 27 de novembre en assemblea general extraordinària la creació del Banco de Crédito Cooperativo i el nou contracte regulador del grup consolidable d'entitats del que aquest serà entitat capçalera. Totes les caixes rurals del Grup han anat celebrant des de llavors les seves assemblees generals amb el mateix motiu.

Després de les fusions dutes a terme per Cajamar el 2012 i 2013 amb cinc caixes rurals del País Valencià i Canàries, el nou Grup Cooperatiu Cajamar queda format per 19 caixes rurals que consoliden els seus resultats i mutualitzen els seus beneficis. A 30 de setembre el seu balanç havia superat els 44.330 milions d'euros, el negoci gestionat s'elevava a 63.778 milions, els recursos propis sobrepassaven els 2.743 milions d'euros i comptava amb 6.800 empleats i més d'1.300 oficines.

Una vegada obtinguda la fitxa bancària i l'autorització de les institucions competents, es preveu que el Banco de Crédito Cooperativo iniciï la seva activitat l'abril de 2014, assumint la direcció del Grup i responsabilitzant-se del seu funcionament, fixació de polítiques comercials i procediments. Així mateix, unes altres tretze caixes rurals espanyoles han decidit subscriure capital del Banc, sense formar part del Grup, amb el que el seu nombre inicial d'accionistes serà de 32 entitats.

El president de Cajamar Caja Rural, Juan de la Cruz Cárdenas Rodríguez, va justificar la creació del Banc com "una decisió que respon a la forta dimensió aconseguida per l'entitat, als canvis que s'han produït en el sector bancari i de caixes d'estalvis a Espanya, a la creació de la Unió Bancària Europea i a l'entrada en vigor del nou marc regulador i de supervisió del sistema financer".

Cajamar s'ha situat en el grup de les principals entitats espanyoles i a partir de 2014 serà supervisada pel Banc Central Europeu. "Hem d'adaptar-nos a la realitat actual i una vegada més anticipar-nos i evolucionar. Però fent-ho a la nostra manera. Sense perdre les essències cooperatives", va afirmar Cárdenas Rodríguez. ■

#1coop1week, descobrint una cooperativa cada setmana

L'organització representativa de les cooperatives de treball d'Europa i del Món, CECOP-CICOPA, ha llançat la campanya **#1coop1week**, que intenta donar visibilitat als milions de cooperatives del món, en les seves activitats quotidianes.

Un cop per setmana CECOP-CICOPA destacarà el treball d'una cooperativa, compartint a les seves xarxes socials (Twitter i Facebook) fotografies, vídeos i descripcions curtes de cada empresa.

CECOP és la Confederació Europea de Cooperatives de Treball Associat, Cooperatives socials i Empreses Socials i participatives. Agrupa una vintena de federacions nacionals en 16 països europeus. Els seus afiliats representen unes 50.000 empreses que donen feina a 1,4 milions de treballadors i generen un volum de negocis consolidat d'aproximadament 50 milions d'euros.

[@CECOP_coops](http://www.facebook.com/CecopCicopaEurope)

CICOPA, l'organització Internacional de les Cooperatives de Producció Industrial, Artesanal i de Serveis és una organització sectorial de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) des de l'any 1947. Els seus membres de ple dret són cooperatives de producció de diversos sectors, la majoria de treball associat, que ha vist augmentar la seva presència tant en països industrialitzats com en vies de desenvolupament arrel de la transformació de l'economia mundial.

[@CICOPA](http://www.facebook.com/CICOPA) ■

Mondragón ja ha reubicat 417 treballadors de *Fagor Electrodomésticos*

A primers del mes de gener de 2014, ja són un total de 417 els socis de *Fagor Electrodomésticos* que es troben treballant en altres cooperatives de Corporación Mondragón (CM). Així es materialitza el compromís ferm de la Corporació amb l'ocupació, que amb només dos mesos des de la declaració de concurs de *Fagor Electrodomésticos* ja ha aconseguit ressituar a 417 socis.

Així mateix, s'està definint un pla que apunta a 400 noves reubicacions en els propers sis mesos, donada l'extraordinària resposta de les cooperatives del grup, especialment de l'àrea Indústria, oferint nous llocs de treball per donar solucions als excedents d'ocupació derivats de la crisi de *Fagor Electrodomésticos*.

D'altra banda, el passat 27 de desembre el Consell Rector de Lagun-Aro EPSV -entitat de previsió que, amb caràcter mutualista (socis de les Cooperatives afiliades), proporciona el règim d'assistència i previsió social per als seus mutualistes i beneficiaris- va proposar en l'Assemblea General un increment de quota de la prestació d'Ajuda a l'Ocupació i mesures que incentivin l'accés a la prejubilació a partir dels 55 anys en empreses immerses en processos concursals. El col·lectiu de socis de *Fagor Electrodomésticos* amb opció a prejubilarse és d'unes 300 persones. D'aquesta manera, la Corporación Mondragón tracta de donar una resposta en clau de solidaritat intercooperativa a la problemàtica de l'ocupació a través de reubicacions i prejubilacions, acomplint així l'objectiu establert d'oferir en els propers mesos solucions per a un col·lectiu d'entre 1.000 i 1.200 persones.

www.mondragon-corporation.com ■

Gran assistència a l'acte de lliurament dels Premis Fundació Roca i Galès 2013

Una cinquantena de persones van omplir de gom a gom la Sala d'Acte de la Fundació Roca i Galès el passat 19 de desembre al vespre en l'acte de lliurament dels Premis Fundació Roca i Galès 2013.

L'acte va consistir en la lectura del Veredict dels Jurats de les 3 modalitats que inclou la convocatòria: Premi Periodístic Jacint Dunyó, d'articles sobre cooperativisme; Premi Albert Pérez-Bastardas, d'articles sobre medi ambient i educació ambiental; i Premi Benet Vigo, d'articles sobre benestar social. El veredict es pot consultar al web de la Fundació Roca i Galès www.rocagales.cat i va ser publicat a la revista *Cooperació Catalana*, 370 de novembre de 2013, que també es pot consultar en línia al mateix lloc web.

Posteriorment es va atorgar a les persones guanyadores dels primers i segons premis de cada modalitat el guardó i, es va donar la paraula als guanyadors del primer Premi: Joan Víctor Gay (22è. Premi Jacint Dunyó), Alba Castelltort (17è. Premi Albert Pérez-bastardas) i Sebastià Giné i Víctor Grau (6è. Premi benet Vigo).

Per cloure l'acte es va oferir una copa de cava cooperatiu a la nombrosa i animada concurrència, formada per amics i familiars dels guanyadors, membres dels jurats, membres de la Fundació Roca i Galès i coneguts cooperativistes entre d'altres.

www.rocagales.cat ■

Creació i enfortiment de cooperatives

Confederació de Cooperatives de Catalunya

Un any més, comprovem que continua la tendència a l'alça en el ritme de creació de cooperatives. Amb les dades ofertes pel registre de cooperatives, comprovem que, a Catalunya, entre el gener i el novembre del 2013 se'n van crear 139. Un mes abans d'acabar l'any, aquesta xifra ens fa pensar que potser al final se superaran les 147 del 2012. Entre les classes de cooperatives creades aquest any destaquen, d'una banda, les de treball associat, i de l'altra, les de serveis, les quals agrupen diverses empreses.

Cal, però, que aquestes dades en principi positives no ens menin a l'autocomplaença: no podem donar-nos per satisfets, ja que encara som molt lluny del que hauria de ser un ritme de creació de cooperatives coherent amb la població i l'economia de Catalunya. És per això que, des de la Confederació de Cooperatives de Catalunya, considerem molt important l'impuls que la posada en funcionament del programa Aracoop pretén donar a la creació de cooperatives.

Amb aquest programa marc de col·laboració publicoprivada (entre la Direcció General de Cooperatives i el moviment cooperatiu) es pretén renovar, ampliar i enfortir el cooperativisme per mitjà d'una sèrie d'accions que permetin millorar el posicionament i la presència social de les cooperatives. Es tracta, doncs, d'afavorir la creació d'empreses d'economia social i de millorar la sostenibilitat de les existents.

Per aconseguir situar en més bon lloc el posicionament social de les cooperatives, es pretén desenvolupar una xarxa d'entitats i administracions col·laboradores del programa i, de la mateixa manera, portar a terme un treball, sostingut en el temps, amb el món educatiu, tant amb el professorat com amb l'alumnat. Cal fer arribar a tots els nivells educatius l'explicació de la potencialitat que té l'empresa cooperativa. És imprescindible,

Renovem, ampliem i enfortim
l'economia social
i cooperativa

dible, doncs, per a aconseguir-ho, que els professors tinguin una imatge i un coneixement adequats dels valors que aporta el model d'empresa cooperativa; d'aquesta manera els podran transmetre als seus alumnes. A banda de creure que aquests valors, un cop coneguts i practicats, poden aportar forces al cooperativisme, considerem que l'extensió de les actituds emprenedores i de cooperació són uns valors molt necessaris en el model de societat que anem construint; uns valors molt allunyats del pensament desastrós que ens ha generat el llarg període en què han predominat l'individualisme i el desfici per l'acumulació econòmica immediata, sense pensar en les conseqüències que aquests comportaven.

Amb el mateix objectiu d'impulsar el coneixement del cooperativisme i incrementar el ritme de creació de cooperatives, es pretén desenvolupar una activitat de difusió en l'àmbit dels col·legis professionals, les administracions públiques, les cambres de comerç i el món associatiu en general.

Cal subratllar, però, que el programa Aracoop no només treballarà en favor de la creació de cooperatives,

sinó que també ajudarà al creixement de les cooperatives existents per mitjà d'accions tant en l'àmbit dels socis com en el de les activitats a desenvolupar per l'empresa, tot posant un èmfasi especial en el desenvolupament de la innovació, la internacionalització i la cooperació entre empreses, que pot donar lloc, entre altres models, a l'aparició de noves cooperatives, principalment del sector de serveis.

En resum, amb aquest programa es pretén aconseguir, d'una banda, que es creïn més empreses cooperatives, i de l'altra, que les existents esdevinguin més competitives. Som conscients que no és un objectiu que es pugui assolir en un sol exercici, per la qual cosa es preveu que el programa que s'ha iniciat durant l'any 2013 tingui continuïtat anual, almenys fins al 2016 i, si és possible, amb una dotació econòmica més elevada cada any. Estem convençuts que la fórmula cooperativa pot constituir una aportació important, com a instrument col·lectiu que és, per a recollir les inquietuds i necessitats de les persones i, de manera organitzada, per a aconseguir millorar la situació econòmica i social de les persones. ■

QF+, només la unitat pot salvar la xarxa de botiguers als barris i ciutats

Pep Valenzuela
Ex-Libris, Secl

L'any 1986, a l'Estat espanyol n'hi havien vint-i-una cooperatives de botiguers de ferreteria. El 2012, en quedaven onze, i ara en queden nou. A Catalunya, es van fusionar CIFEC i COFAC, i la tercera, CAFER, va tancar les portes el 2012. El món cooperativista en aquest sector s'està reduint i, necessàriament, concentrant. Perquè, a part la crisi, hi ha una sèrie de grans competidors que obliguen a pensar formes cooperatives del comerç de proximitat per a poder resistir.

De la fusió de CIFEC i COFAC va néixer QF+, que és una aposta per intentar superar els problemes de costos i caigudes de vendes. “No tenia sentit que hi haguessin dues cooperatives”, afirma en Pau Naharro, director comercial i de màrqueting de la nova cooperativa, abans a COFAC. I aquesta fusió, una vegada decidida, es va fer amb tant de convenciment que es va enllestir en pocs mesos. Això, després de quaranta anys d'història: molt de temps, al mercat de Catalunya. Amb totes les diferències, “l'experiència”, afegeix en Pau, “ens mostra que el camí natural era la fusió; les altres han anat tancant, directament”.

No va ser una decisió fàcil. De fet, hi havia competència entre socis de les respectives cooperatives. Tot i això, altres “competències” van fer entendre clarament que no tenia sentit, en un mercat cada vegada més global, mantenir aquestes lluites per petits espais quan davant hi havien les grans organitzacions corporatives de distribució, com ara Leroy Merlin i d'altres.

Vet aquí que una vegada...

Fins i tot en el món on mana la competència i la lluita per gua-

nyar-se el territori, de vegades la gent considera que val més col·laborar els uns amb els altres. Així, quatre o cinc ferreters s'ajunten per comprar millor els cargols. Comencen les economies d'escala, i llavors, ¿per què no comprem tots junts i fem una sola comanda, que comprarem millor de preu? I després, ¿per què no emmagatzemem i repartim en funció del que consumim? I encara més: fer fullets i...

“Ara tot això ha esdevingut una cooperativa de serveis”, explica en Naharro. “És a dir, que una empresa que està dins de la cooperativa no tan sols compra en unes condicions, té un magatzem i té un fullet, sinó que també té informació compartida que és molt important. Tenim una intranet on el soci pot veure un munt d'informació per al seu negoci de proveïdors, té marques pròpies; i anem a comprar fora, a la Xina, portem contenidors cap aquí i distribuïm el producte entre els nostres socis.”

Avui, QF+ és la cooperativa de ferreteria més gran de l'Estat espanyol, amb 351 socis i 450 punts de venda. Ofereix serveis als socis en els àmbits de: logística, més de 30.000 referències i entrega a la botiga; comercial; assessorament, administració, informàtica, intranet. La nova cooperativa manté com a ensenyes comercials: COFAC, CIFEC i Ferreproxim, ferreteria de proximitat; BRI-COFAC, centre de bricolatge de superfícies mitjanes. Àmbit Casa, botigues d'equipament de la llar; Indugrup, formats de negoci orientat als subministraments industrials. I les marques exclusives: Àmbit, CH3, Kylate, Kolorea, H2O, Sonedas, Ironside, Drako. Així mateix, QF+ és cofundado-

Pau Naharro durant l'entrevista.

Magatzem central a Paret del Vallès.

ra de la Central de Compras y Servicios de Ferretería NCC, SL, la més gran organització estatal de negociació i centralització de serveis del sector ferreter. NCC és constituït per set socis, tots cooperatives: COANFE, COFEDAS, COINFER, COMAFE, Las Rías, QF+ i Synergas, amb presència a tot el territori de l'Estat espanyol, amb quasi mil cinc-cents punts de venda i amb més de 750 milions d'euros de negoci. La seva oficina central té seu a Barcelona. A Catalunya, el volum de negoci, a preu de cost, gira a l'entorn dels 80 milions d'euros per any, en previsió per a aquest any. Això pot semblar molt, però "és poc dintre del mercat", assegura en Naharro. QF+ disposa de tres magatzems: un a Parets del Vallès, que és el principal, totalment robotitzat i automatitzat; un altre a Sant Esteve Sesrovires, que era el que feia servir CIFEC, i el tercer a Palma de Mallorca, on hi han prop de trenta socis.

Al magatzem de Parets treballen entre vuitanta-cinc i cent assalariats, depenent de la campanya, principalment gent de magatzem. A les oficines, vint. L'estoc permanent de 25.000 referències i les entregues, que es fan entre 24 i 48 hores, es realitzen gràcies a tres torns que cobreixen les vint-i-quatre hores del dia. En Naharro assegura: "Hem fet inversions bastant interessants en el pla tecnològic. A hores d'ara som capaços de fer bastants coses en el nivell més alt de la distribució moderna." Però això no és fruit de la casualitat, sinó "gràcies al fet que això es va preveure fa una desena d'anys i es van invertir uns quants milions d'euros en logística. Va ser una bona inversió", emfasitza.

Botiguers i gent de barri en un mercat global

Els socis de QF+ són tots botiguers ferreters i estan en contacte amb els clients del barri. Des de la cooperativa, mentrestant, se subministra el producte en bones condicions, fullets, accions promocionals i compres pel món. Per exemple, ara arriba la campanya de mobles, una comanda que

Estanteries amb els productes, totalment automatitzades, serveixen el paquet demanat per ordinador.

en Pau ha comprat a la Xina, un munt de contenidors de mobles que el soci compra a preu de cost, "perquè per això és una cooperativa: sense ànim de lucre", recorda el director comercial i de màrqueting. "No podem ni volem guanyar calés, perquè el que guanyaria la cooperativa ho deixaria de guanyar el soci, i treballem per als botiguers." Explica, també, que encara molta gent se sorprèn quan coneix aquesta forma de fer, "és a dir, que no estàs per a maximitzar beneficis, sinó per a maximitzar tant com sigui possible els serveis sense que això suposi un cost per al soci". En tot cas, però, "els botiguers ho valoren moltíssim".

Una altra part d'aquesta experiència és la de les botigues. Entre el que fan COFAC i CIFEC cadascuna per la seva banda, calculen que treballen directament a les botigues unes quatre mil persones. Les xifres totals no són exactes, ja que els socis també fan la seva feina a part de la cooperativa; però el negoci total a preu de venda deu estar entre els 350 i els 400 milions d'euros.

Ara bé, segons en Naharro, en el comerç de proximitat aquest

sector cada vegada està perdent més força, tot i que es calcula que el comerç de proximitat deu tenir entre un 40 i un 50% del mercat total. A Catalunya, QF+ potser té un 15 o un 20% del mercat —no són dades contrastades. La que sí que està contrastada és la de la participació de la cooperativa catalana en el total de les cooperatives d'Espanya: compren el 30%, o sigui, que representa gairebé la tercera part del volum del negoci. Pel seu volum, QF+ és la més important de totes les de l'Estat.

L'aposta per la fusió, mentrestant, està portant no pocs maldecaps. Nascuda l'1 de maig del 2013, QF+ encara està paint la fusió. "Una operació d'aquest tipus no es fa d'un dia per l'altre", assegura en Naharro. "Cal tenir en compte que eren dues cooperatives i que la fusió es va aprovar el 26 de març i l'1 de maig ja estàvem fusionats amb un nou sistema informàtic i amb unificació productes i de fullets al carrer".

De moment, senten una certa "distorsió". Alguns punts de venda estan gestionats amb metodologia "poc empresarial", subratlla en Naharro, i "ha sigut un problema greu, molt greu". Matisa que el cas "no és que siguin poc professionals, sinó poc empresarials: per exemple, valorar les compres amb ràtios o indicadors objectius; coses que per a qui ho ha fet de forma casolana tota la vida, és un problema". Considera que, potser per causa de la crisi, "la ment oberta del ferreter català, que és molt oberta en comparació de la resta, no s'ha obert encara més".

Ara, el problema, ha sigut la crisi i la manca de finançament, afirma rotundament el director comercial, i no només ni principalment per part dels ferreters. Els clients principals: gent de la construcció i derivats (paletes, manyans, electricistes, etc.), depenen moltíssim del finançament. "Senzillament, no podem vendre". I, a sobre, impagaments, caigudes del consum, etc. Entre les conseqüències immedi-

P.V.

P.V.

ates i greus, hi ha el tancament de botigues. Des de l'aparició de la crisi fins ara han desaparegut més ferreteries i socis que en quaranta anys. "No hem tingut cap trimestre en què no tanqués algú, per dir-ho així. D'altres s'han donat de baixa de la cooperativa i després han tancat."

Avantatges del cooperativisme

La cooperativa, però, com que s'ha muntat perquè si un soci marxa no faci mal a la resta, no descapitalitzi la cooperativa, ha garantit un cert nivell de protecció. "S'ha aconseguit amortir les conseqüències gràcies a la filosofia cooperativista", assegura. "Per això no ha fet tant mal com podria haver fet." Però l'impacte al mercat ha sigut claríssim: han tancat empreses quasi centenàries. El pitjor és que la crisi no s'ha acabat. La previsió per a aquest exercici es queda curta. "Estem caient molt més del previst", ens assegura. Ara esperen que la campanya de Nadal, que sempre ha sigut una de les accions més importants de la cooperativa, ajudi a millorar resultats. De tota manera, "nosaltres no detectem res que digui que estem sortint de la crisi", i rebla: "Ahir em preguntaven: «¿Això té indicis de canvi?» «¡No! Aquí no es nota res»." Malgrat aquest escenari, l'aposta per la fusió els "permet aguantar millor", els fa ser molt més eficients que abans, compartir costos

entre més socis; poden comprar millor perquè hi ha molt més volum i es pot negociar més bé amb els proveïdors. "Abans", assegura en Naharro, "un botiguer de CIFEC o de COFAC era competitiu, però ara un botiguer de QF+ ho és més; per això s'ha fet la fusió". L'any 2014 serà d'estabilització: procediments, que els sistemes acabin de funcionar al cent per cent, la integració de la gent que ve de dues empreses diferents: començarem a rutllar". A més, adverteix, "tal com estem, és la millor opció".

Amb el món cooperatiu i el comerç de proximitat

En aquests context, la prioritat de QF+ ha sigut i és salvar els mobles de casa. Com ha fet una bona part del país, han reduït personal i han abaixat salaris. "No fem altra feina que subsistir; s'han perdut calés, i això ho paguen els socis; els empresaris s'han encongit moltíssim". De tota manera, informa en Pau Naharro, que ha treballat per Conforama i Leroy Merlin i coneix bé el món de l'empresa mercantil, "hi ha un pla a llarg termini entorn de la participació en les xarxes cooperatives". QF+, de fet, és membre de la Federació de Cooperatives, encara que els socis individualment no, ja que són empreses individuals. D'altra banda, però relacionat amb això, afirma el director co-

QF+ defensa el comerç de proximitat català, que en el seu cas implica una xarxa de convivència de barri.

mercial, QF+ defensa el comerç de proximitat català, que en el seu cas implica una xarxa de convivència de barri; la subsistència de moltes famílies que estan vinculades amb aquest sector. I aquesta és una lluita amb gegants, com ara Leroy Merlin, Bauhaus, etc. La cooperativa intenta crear les condicions per a poder resistir.

Els treballadors assalariats de QF+ estan subjectes al Conveni del metall; després, hi han condicions pactades de forma individual. La majoria, però, assegura en Naharro, té garantides condicions laborals per sobre d'aquest conveni. Ara, com s'ha dit, la crisi ha colpejat dur i ha obligat a fer reducció salarial. De tota manera, "el pitjor", reflexiona, "és que malgrat tots els esforços no hi ha res garantit; únicament, que podem afrontar una fusió; i ara amb aquesta fusió anem a veure si podem fixar els eixos de treball per al 2015. Ara, però, el que toca és consolidar això". ■

Esquerra: Oficines centrals al mateix edifici del magatzem central.

Dreta: La exposició de productes amb marques pròpies en un espai del magatzem central a Parets.

Índex per matèries 2013

del gener al desembre del 2013

Matèria					
Títol	Autor	Núm.	Mes	Secció	Pàg.
Balanç social					
¿Com és el cor de les empreses?	Gómez, Alba	369	Octubre	ECONOMIA SOLIDÀRIA	16-17
Benestar social					
El 0,7% a la nòmina. Recursos solidaris en temps de crisi	Castiella, Txema	364	Abril	PREMIS FRG 2012 - 2N PREMI BENET VIGO	16-19
Cooperativisme agrari					
Cent anys de vida i lluita a la Cooperativa Agrícola Falset-Marçà	Valenzuela, Pep	361	Gener	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
Cooperativa Plana de Vic: "L'actiu més valuós són els nostres valors"	Valenzuela, Pep	364	Abril	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
Foment Maialenc, cent anys fent poble i cooperativisme	Valenzuela, Pep	368	Setembre	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
Emprenedoria a les cooperatives agràries	Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya	370	Novembre	COOPERATIVISME DEL CAMP	20-21
Les agrobotigues a Catalunya, venda de proximitat i valor per al territori	Pallarès, Montse	371	Desembre	COOPERATIVISME DEL CAMP	16-17
Cooperativisme al món					
Missatge de la Diada Internacional del Cooperativisme: "L'empresa cooperativa es manté forta en temps de crisi"	Aliança Cooperativa Internacional (ACI)	367	Juliol-agost	ALIANÇA COOPERATIVA INTERNACIONAL	16-17
Mondragon referma la seva confiança en el model cooperatiu	Corporación Mondragon	370	Novembre	DARRERA HORA	22
Cooperativisme de serveis					
Servei Taxi Vallès, cooperativa de segon grau, millor per als taxistes i per als usuaris de la comarca	Valenzuela, Pep	363	Març	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
Cooperativa de Transport de Tortosa, cooperativisme entre la ciutat i el camp	Valenzuela, Pep	367	Juliol-agost	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
La cooperativa "de la llum" de Camprodon. Única en el sector arreu del país i de l'Estat	Gay, J. Víctor	371	Desembre	PREMIS FRG 2013 - 1R PREMI JACINT DUNYÓ	18-20
Cooperativisme de treball associat					
Alternativas Económicas, revista i cooperativa pel canvi social	Valenzuela, Pep	365	Maig	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
Batabat, cooperativisme i compromís ètic en el món de la producció audiovisual	Valenzuela, Pep	366	Juny	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
Institució Montserrat, SCCL, escola pel desenvolupament personal i col·lectiu	Valenzuela, Pep	369	Octubre	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
IACTA cooperativa. De dret cap a la transformació social	Valenzuela, Pep	370	Novembre	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
El Foli Verd, SCCL, cooperativisme per vocació i per viure amb coherència	Valenzuela, Pep	371	Desembre	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
Economia cooperativa					
Dècada cooperativa	Cooperació Catalana	361	Gener	EDITORIAL	5
Un cicle de debats orientat a les empreses cooperatives del segle XXI	Confederació de Cooperatives de Catalunya	361	Gener	COOPERATIVES CATALUNYA	9
El creixement del cooperativisme a Catalunya	Confederació de Cooperatives de Catalunya	362	Febrer	COOPERATIVES CATALUNYA	9
Impulsar el desenvolupament del cooperativisme de Catalunya	Confederació de Cooperatives de Catalunya	363	Març	COOPERATIVES CATALUNYA	9
Projecte d'una Dècada Cooperativa	Confederació de Cooperatives de Catalunya	364	Abril	COOPERATIVES CATALUNYA	9
El mercat és el món	Confederació de Cooperatives de Catalunya	365	Maig	COOPERATIVES CATALUNYA	9
L'estat del benestar d'un estat privatitzat	Confederació de Cooperatives de Catalunya	367	Juliol-agost	COOPERATIVES CATALUNYA	9
Reflexions per a l'any 2014	Confederació de Cooperatives de Catalunya	369	Octubre	COOPERATIVES CATALUNYA	9
Un somni cooperatiu per a la nova Catalunya	Garcia, Jordi	369	Octubre	COOPERATIVISME	18-19
Pla de gestió 2014	Confederació de Cooperatives de Catalunya	370	Novembre	COOPERATIVES CATALUNYA	9

Matèria					
Títol	Autor	Núm.	Mes	Secció	Pàg.
Economia cooperativa					
Una experiència sobre la internacionalització de les cooperatives	Confederació de Cooperatives de Catalunya	371	Desembre	COOPERATIVES CATALUNYA	9
Editorial					
Cooperatives de serveis	Cooperació Catalana	363	Març	EDITORIAL	5
Identitat cooperativa	Cooperació Catalana	364	Abril	EDITORIAL	5
Impuls cooperatiu	Cooperació Catalana	365	Maig	EDITORIAL	5
Ritme cooperatiu	Cooperació Catalana	366	Juny	EDITORIAL	5
Innovació cooperativa	Cooperació Catalana	367	Juliol-agost	EDITORIAL	5
Cooperativisme i innovació social amb impacte	Cooperació Catalana	368	Setembre	EDITORIAL	5
Escola cooperativa	Cooperació Catalana	369	Octubre	EDITORIAL	5
Emprenedoria a les cooperatives agràries	Cooperació Catalana	370	Novembre	EDITORIAL	4
Vocació cooperativa	Cooperació Catalana	371	Desembre	EDITORIAL	5
Educació ambiental					
La Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) celebra el Fòrum d'Educació Ambiental 2000+12, dedicat a la comunitat transformadora del territori	Butron, Juanjo	365	Maig	MEDI AMBIENT	20-21
De mica en mica s'omple la pica... també en educació ambiental	Castelltort, Alba; Sanmartí, Neus	366	Juny	MEDI AMBIENT	18-21
La fracturació hidràulica (fracking) per a l'extracció d'hidrocarburs no convencionals	Planagumà, Llorenç i Marguí, Eva	367	Juliol-agost	SCEA	19-21
Emprenedoria cooperativa					
Noves cooperatives per a nous temps, una lluita de sempre per la sostenibilitat i la justícia social	Valenzuela, Pep	362	Febrer	LES NOSTRES COOPERATIVES	10-12
Calidoscoop, SCCL	Equip de Calidoscoop, SCCL	365	Maig	EMPRENEDORIA COOPERATIVA	16-17
Els set pecats capitals dels emprenedors	Picart, Jordi	365	Maig	EMPRENEDORIA COOPERATIVA	18-19
Cooperativisme i innovació social amb impacte a Prada de Conflent, Universitat Catalana d'Estiu 2013	Álvarez, Ana	368	Setembre	JORNADES SOBRE COOPERATIVISME	18-21
Promoure la cultura emprenedora a través del cooperativisme	Botella, Mercè i Robert, Laura	371	Desembre	JORNADES SOBRE COOPERATIVISME 2013	21-22
Entrevista					
Eduard Escrich, director del Grup Multidisciplinari per a l'Estudi del Càncer de Mama de la UAB	Pallarès, Montse	361	Gener		17-19
Patrick Dugay, president del Chantier de l'Économie Sociale	Miró, Miquel	362	Febrer	ENTREVISTA	13-14
Rosa Miró, presidenta de COOP57, SCCL	Pallarès, Montse	363	Març	ENTREVISTA	13-15
Àngel Puig, director de la Fundació Cooperadors de Mataró	Pallarès, Montse	364	Abril	ENTREVISTA	13-15
Felip Puig, conseller d'Empresa i Ocupació	Pallarès, Montse	365	Maig	ENTREVISTA	13-15
Narcís Castanyer, president d'Abacus Cooperativa	Pallarès, Montse	366	Juny	ENTREVISTA	13-15
Antonio Cancelo, fundador d'Eroski i expresident de Corporació Mondragon	Pallarès, Montse	367	Juliol-agost	ENTREVISTA	13-15
Xavier Palos, coordinador de la Fira d'Economia Solidària de Catalunya	Pallarès, Montse	368	Setembre	ENTREVISTA	14-17
Guernica Facundo, promotora i coordinadora de LabCoop, empenedoria social cooperativa	Pallarès, Montse	369	Octubre	ENTREVISTA	13-15
Teresa Basurte, presidenta de la Fundació Espriu i d'SCIAS	Pallarès, Montse	371	Desembre	ENTREVISTA	13-15
David Cos, president, i Marc Mussons, director general de Clade	Pallarès, Montse; Valenzuela, Pep	370	Novembre	ENTREVISTA	13-15
Entrevista breu					
Xavier Trias, metge i alcalde de Barcelona	Cooperació Catalana	361	Gener	TORNAVEU	4
José Luis Domínguez, flequer i cooperativista	Cooperació Catalana	362	Febrer	TORNAVEU	4
Mònica Guillem Indiano, tècnica comptable	Cooperació Catalana	363	Març	TORNAVEU	4
Josep Lluís Garcia, llicenciat en ciències econòmiques i empresarials	Cooperació Catalana	364	Abril	TORNAVEU	4
Maria Eulàlia Relano, cap de secció d'hoteleria i restauració	Cooperació Catalana	365	Maig	TORNAVEU	4
Oscar Hernández, autònom, maquinista de teatre, muntatge de decoracions, efectes especials, etc.	Cooperació Catalana	366	Juny	TORNAVEU	4
Lucía Carballeira, mestressa de casa	Cooperació Catalana	367	Juliol-agost	TORNAVEU	4
Salvador Raga, tècnic comptable	Cooperació Catalana	368	Setembre	TORNAVEU	4

Matèria

Títol	Autor	Núm.	Mes	Secció	Pàg.
Entrevista breu					
Josep Edo, economista	Cooperació Catalana	369	Octubre	TORNAVEU	3
Luis Garcia, tècnic bancari	Cooperació Catalana	370	Novembre	TORNAVEU	3
Raül Brochero, administrador de finques	Cooperació Catalana	371	Desembre	TORNAVEU	4
Finançament cooperatiu					
Percepcions de les cooperatives catalanes auditades sobre el procés d'implementació de la NIC 32 en el capital social	Bastida, Ramon	362	Febrer	FINANCES COOPERATIVES	19-20
Contra la crisi, solidaritat i estalvi responsable. El projecte FES GEST Catalunya	Miró, Miquel	364	Abril	FINANÇAMENT COOPERATIU	20-22
Una nova projecció de la Fundació Roca i Galès: la posada en funcionament del Servei d'Estudis i Projectes	Navarro, M. Lluïsa	365	Maig	COOPERATIVISME	23
2a Jornada Internacional de les Finances Cooperatives FINANCOOP 2013. Les finances cooperatives creen ocupació	Miró, Miquel	368	Setembre	FINANCES COOPERATIVES	22-23
Història del cooperativisme					
Memòria cooperativa	Cooperació Catalana	362	Febrer	EDITORIAL	5
La recuperació del patrimoni cooperatiu de Mataró	Colomer, Margarida	362	Febrer	HISTÒRIA DEL COOPERATIVISME	21-23
La presència de les cooperatives elèctriques a Catalunya	Faura, Ignasi	363	Març	HISTÒRIA DEL COOPERATIVISME	16-18
El cooperativisme avui a Mataró	Colomer, Margarida	363	Març	COOPERATIVISME	19-21
Índex per matèries					
Índex per matèries. Del gener al desembre del 2012	Cooperació Catalana	361	Gener	ÍNDEX MATÈRIES	13-16
Internet					
Una nova font de cooperativisme. Dels pioners de Rochdale a la cooperació 2.0	Miró, Ivan	362	Febrer	PREMIS FRG 2012 - 2N PREMI JACINT DUNYÓ	15-18
Legislació cooperatives					
Un marc legal al servei de les persones i les seves necessitats	Confederació de Cooperatives de Catalunya	366	Juny	COOPERATIVES CATALUNYA	9
Una pinzellada sobre els incentius fiscals a la inversió en l'economia social francesa	Marí, Jordi	366	Juny	ECONOMIA SOCIAL	16-17
Una llei per a les cooperatives del segle XXI	López, Xavier	370	Novembre	LEGISLACIÓ COOPERATIVA	17-18
Efectes econòmics de la primera aplicació de les normes sobre aspectes comptables de les cooperatives adaptades al PGC 2007	Bastida, Ramon	370	Novembre	EMPRESA COOPERATIVA	23
Medi ambient					
De l'Empordà a Barcelona. Reflexions a la vora d'un foc	Gay, J. Víctor	361	Gener	PREMIS FRG 2012 - 1R PREMI APB	20-22
Els cops del mercat al medi ambient	López, Txiqui	363	Març	PREMIS FRG 2012 - 2N PREMI APB	22-24
Opinió					
Ho hem d'aconseguir	Hernández, Santos	361	Gener	PENSEM-HI	25
El meu nét Oriol i el cooperativisme sanitari	Hernández, Santos	362	Febrer	PENSEM-HI	25
És com un joc	Hernández, Santos	363	Març	PENSEM-HI	25
2013, Any Salvador Espriu	Hernández, Santos	364	Abril	PENSEM-HI	25
Com menys capitalista, millor	Hernández, Santos	365	Maig	PENSEM-HI	25
Sant Jordi, lluny	Hernández, Santos	366	Juny	PENSEM-HI	25
Foguera	Hernández, Santos	367	Juliol-agost	PENSEM-HI	25
A risc, amb calma	Hernández, Santos	368	Setembre	PENSEM-HI	25
Quan les coses es foten malament	Hernández, Santos	369	Octubre	PENSEM-HI	25
L'escola com a estructura d'estat	Hernández, Santos	370	Novembre	PENSEM-HI	25
Hernández, Santos		371	Desembre	PENSEM-HI	25
Del vi cooperatiu	París, Jordi	367	Juliol-agost	OPINIÓ	23
La cooperativa Arrossaires del Delta de l'Ebre ha aconseguit l'adjudicació de la marca NOMEN	Puigferrat, Esteve	361	Gener	OPINIÓ	24
Va de metges	Puigferrat, Esteve	362	Febrer	OPINIÓ	24
Que qui la faci, la pagui	Puigferrat, Esteve	364	Abril	OPINIÓ	24
Tornar a Flix	Puigferrat, Esteve	365	Maig	OPINIÓ	24
Va de monges	Puigferrat, Esteve	367	Juliol-agost	OPINIÓ	26
El meu Max Cahner	Puigferrat, Esteve	370	Novembre	OPINIÓ	24
Santos Hernández, "Pensem-hi"	Puigferrat, Esteve	371	Desembre	OPINIÓ	24

Matèria

Títol	Autor	Núm.	Mes	Secció	Pàg.
Ressenya llibres					
El sindicalisme al Priorat: de l'eufòria al destorb (1939-1944)	Dunyó, Elisenda	364	Abril	RESSENYA	23
Economia solidària per a una Catalunya lliure	Pallarès, Montse	369	Octubre	RESSENYA	21
Biografia d'una vocació per la medicina social	Torner, Carles	366	Juny	RESSENYA	23
Ressenya revistes					
Deusto Estudios Cooperativos, 1. Des. 2012	Dunyó, Elisenda	361	Gener	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Annals of Public and Cooperative Economics, 4. Des. 2012	Dunyó, Elisenda	361	Gener	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Coop Coopération, 48. Nov. 2012	Dunyó, Elisenda	361	Gener	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Coop 2012, 1. Des. 2012	Dunyó, Elisenda	362	Febrer	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Revista de la Economía Pública Social y Cooperativa, 75. Ag. 2012	Dunyó, Elisenda	362	Febrer	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Butlletí CPV Cooperativa Plana de Vic, 65. Hivern 2012-2013	Dunyó, Elisenda	363	Març	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Agro Activitat	Dunyó, Elisenda	363	Març	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Participar, 646. Gener-març 2013	Dunyó, Elisenda	363	Març	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Revista ACCID, 10. Des. 2012	Dunyó, Elisenda	364	Abril	BIBLIOTECA/REVISTES	27
The Atlantic Cooperator. Le Coopérateur, 1. Gen.-feb. 2013	Dunyó, Elisenda	364	Abril	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Deusto Estudios Cooperativos, 2. Abril 2012	Dunyó, Elisenda	365	Maig	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Revista Jurídica de la Economía Social y Cooperativa, 23. Des. 2012	Dunyó, Elisenda	365	Maig	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Compartir, 89. Gen.-març 2013	Dunyó, Elisenda	365	Maig	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Alternativas Económicas, 3. Maig 2013	Dunyó, Elisenda	366	Juny	BIBLIOTECA/REVISTES	25
Annals of Public and Cooperative Economics. Març 2013	Dunyó, Elisenda	366	Juny	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Recma. Revue Internationale de l'Économie Sociale, 328. Abril 2013	Dunyó, Elisenda	367	Juliol-agost	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa. 77. Abril 2013	Dunyó, Elisenda	367	Juliol-agost	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Compartir, 90. Abril-juny 2013	Dunyó, Elisenda	368	Setembre	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Agroactivitat, 68. Juny 2013	Dunyó, Elisenda	368	Setembre	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Butlletí CPV, 67. Juny-ag. 2013	Dunyó, Elisenda	368	Setembre	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Informations Sociales, VI, 9. Juny 2013	Dunyó, Elisenda	369	Octubre	BIBLIOTECA/REVISTES	27
El Cooperador Cooperativista, I, 1 al 130. Ag. 1905-des. 1910	Dunyó, Elisenda	369	Octubre	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Alternativas Económicas, 7. Oct. 2013	Dunyó, Elisenda	370	Novembre	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Acaecer, 447. Oct. 2013	Dunyó, Elisenda	370	Novembre	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Eroski Consumer, 180. Nov. 2013	Dunyó, Elisenda	371	Desembre	BIBLIOTECA/REVISTES	27
Recma. Revue Internationale de l'Économie Sociale, 330. Octubre 2013	Dunyó, Elisenda	371	Desembre	BIBLIOTECA/REVISTES	27

Ferran Busquets, director d'Arrels Fundació:

"És important saber que el risc el té tothom: que és molt fàcil arribar al carrer"

Montse Pallarès
Ex-Libris, Sccl

Arrels és una entitat que, des de l'any 1987, es dedica a l'atenció de persones sense llar a la ciutat de Barcelona. Des d'aleshores, la Fundació ha acompanyat més de vuit mil persones sense llar en el seu camí cap a l'autonomia. L'entitat ofereix allotjament, alimentació i atenció social i sanitària i compta amb el suport de cinquanta persones contractades, dues-centes cinquanta voluntàries i prop de quatre mil donants. Actualment hi han tres mil barcelonins sense llar, nou-cents dels quals dormen cada nit al ras. Avui entrevistem en Ferran Busquets, director d'Arrels Fundació, al local que l'entitat té al carrer Riereta de la ciutat.

Quin és l'objectiu o missió d'Arrels Fundació?

Arrels Fundació té tres línies de treball, i no podem dir que cap de les tres sigui més important que les altres. La primera d'aquestes línies és l'atenció a les persones, és a dir, l'atenció a la gent que viu al carrer: donar a la gent sense llar el màxim d'eines que els puguin ajudar a millorar la vida. Considerem que el fet que una persona visqui al carrer no només significa que té una vida deteriorada, sinó també que segurament aquesta li anirà cada vegada pitjor. És per això que creiem que és crucial trobar-li allotjament. És evident que també són importants les qüestions de salut, d'alimentació, etc.; però un allotjament adequat li és imprescindible per a començar a caminar cap a l'autonomia, i per "autonomia" entenem necessitar cada vegada menys el suport d'Arrels Fundació. Una cosa que

Ferran Busquets
és director d'Arrels
Fundació.

hem descobert amb els anys és que el mateix fet de trobar-se al carrer significa que no hi ha cap xarxa familiar o social prèvia que empari aquesta persona, la qual, per tant, segurament necessitarà tota la vida que algú li cobreixi aquesta xarxa inexistent. Quan et quedes sense feina, sense ingressos, pots recórrer a la parella, la família, els amics, etc. Si et falla això, hi han les cobertures socials, però solen ser poc adequades. Nosaltres, doncs, fem aquest paper d'intentar frenar el pas tan dur que fa la persona quan se'n va a viure al carrer.

Una altra línia de treball és la sensibilització, que té diversos vessants. Un d'aquests consisteix a explicar a la gent per què una persona s'instal·la al carrer. Potser sí, que la seva situació actual és per culpa dels seus excessos, o potser no, però això

no és rellevant una vegada ja viu al carrer. A nosaltres ens agrada comparar aquesta situació amb la que passa algú que pateix un accident de trànsit: quan hi ha un accident, tothom té clar que el primer que cal de fer és atendre les ferides de la persona afectada; ningú no es planteja per què, però tothom té clar que s'ha de dur la persona accidentada a l'hospital. I si l'accident que ha patit aquella persona ha estat per culpa seva o no, ja es veurà després. Amb un problema de caire social, en canvi, poquíssima gent s'ho planteja; el primer que tothom es pregunta és per què aquella persona s'està al carrer: que si ha begut, que si ha comès excessos, que si ha comès errors, etc. I la nostra funció és conscienciar la gent dient-los: "Compte, amb aquests prejudicis".

Hem de tenir molt clar com a comunitat si volem que les persones amb problemes pateixin o no: si volem ser una societat que tingui gent vivint al carrer: exactament de la mateixa manera que tenim molt clar que, quan qualsevol persona té un accident de trànsit, hem d'atendre-la a l'acte.

També és important saber que el risc el té tothom: que és molt fàcil arribar al carrer. El cert és que la gran majoria de persones que viuen o han viscut al carrer, abans no s'havien imaginat mai que els podria passar això. El fet que tothom sapiguem que ens pot passar això ens pot ajudar a reaccionar a temps. Moltes vegades la gent reacciona quan ja ha començat a caure pel precipici. És imprescindible convèncer la gent, doncs, de la necessitat de reaccionar abans.

La tercera línia de treball d'Arrels Fundació és denunciar les situacions injustes i aportar propostes per a ajudar a transformar la realitat de l'exclusió social. A hores d'ara, no hi han prou ajuts socials, i hem d'alertar sobre el fet que va creixent el nombre de persones al carrer, que s'estan produint situacions injustes, etc. Actualment, aquesta línia de treball social, que fins ara no havia estat gaire important, és la que es desenvolupa més. És imprescindible. Aquesta feina té incidència política, és a dir, que cal parlar amb les administracions. S'han de crear les condicions que donin peu a l'aplicació de polítiques socials més encertades. Si més no, de polítiques socials que frenin la implacable màquina que expulsa la gent al carrer.

Això deu ser difícil, tenint en compte el que comentaves dels ajuts socials inadequats...

A hores d'ara, una de les preguntes que es fa la gent respecte a les persones que dormen al carrer té relació amb l'Operació Fred (que s'activa quan fa una temperatura de menys de 5 graus): "per què hi va tan poca gent, als locals d'acollida", quan la pregunta que s'hauria de fer és si els serveis que s'ofereixen són els adequats per a les necessitats d'aquestes persones. Per exemple: "Visc al carrer, tinc el meu espai, el meu matalàs, els meus cartrons, ho tinc tot muntat... ¿i ara haig de deixar tot això per anar uns quants dies a un altre lloc, i quan tornin a pujar les temperatures tornar al carrer altra vegada i començar de zero perquè potser llavors m'ho hauran pres tot?; segurament em convé més continuar tal com estic." És per això que ens hem de preguntar si els serveis són adequats o no, més que no pas per què la persona en qüestió no vol anar a passar uns quants dies sota sostre fins que tornin a pujar les temperatures.

Potser el problema està en qui pren aquestes decisions i qui organitza aquests serveis...

I també des de quin punt de vista es prenen. Si jo vull oferir una cosa o estic oferint una cosa a algú sense haver-li preguntat si és això el que

ARRELS F.

necessita, és molt probable que m'equivoqui en l'oferta mateixa. I, si no em pregunto per què no ve ningú a acceptar-la, llavors no vaig gens bé. La resposta l'haurien de donar les persones sense llar. Però aquestes precisament són persones a les quals les administracions no solen preguntar-los res. Això és una herència del paternalisme. Fer les coses per a la gent, però sense atendre les necessitats reals d'aquesta gent i sense respectar la seva voluntat.

Com s'ho fa una associació com la vostra per evitar caure en el paternalisme o la caritat? Potser us trobeu amb gent que vol ajudar-vos, però no des del punt de vista de la justícia social i de voler canviar les coses, sinó des del punt de vista de la caritat. Què feu en aquests casos?

Això és molt complicat. Nosaltres som una entitat que parteix del voluntariat. Arrels Fundació era una entitat de voluntaris que un bon dia es va plantejar que calia incorporar gent que tingués una regularitat més enllà de les tasques voluntàries. D'altra banda, el voluntari ve a la nostra entitat a oferir unes quantes hores del seu temps lliure, però evitant implicar-se professionalment, assumir tasques que impliquin l'estrès d'una feina. L'aposta per Arrels Fundació és pel voluntariat. No és una entitat de professionals que hagin demanat la implicació de voluntaris, sinó de voluntaris que han decidit incorporar pro-

900 persones dormen al carrer a Barcelona.

fessionals quan ho han considerat adient. Al nostre equip directiu hi han tres voluntaris. Això vol dir que les decisions més importants o les decisions del dia a dia, més aviat les prenen els voluntaris.

De vegades sí que hi ha algun voluntari que ens dificulta la tasca, però això passa a totes les entitats que tenen voluntaris que els fan part de la feina. Quan tens algun voluntari entorpidor de la tasca, és difícil d'abordar el problema. Són coses que passen realment poc, però poden passar de tant en tant. Nosaltres intentem sempre deixar molt clar al voluntari quina és la seva funció.

Quins són els vostres àmbits d'actuació?

Des del punt de vista de l'atenció, tenim la "primera acollida" —o programa de l'equip al carrer—, que és assumida per un grup de voluntaris, el nombre dels quals a hores d'ara estem incrementant, ja que en el greu moment actual el nostre objectiu principal és augmentar la presència al carrer. Com que la quantitat de persones sense llar no para de créixer, no podem actuar, per exemple, com ara fa cinc anys. Els voluntaris, de dos en dos, recorren Barcelona per intentar contactar amb les persones que viuen al carrer. Aquest contacte, el que fa és establir uns vincles i acompanyar la persona en un procés de retorn a la seva autonomia. I, sobretot, amb molt, molt i molt de respecte al seu procés concret. La nostra feina és ser presents allà i anar esperant el moment en què la persona farà un clic, un canvi; i és d'aquesta manera com hem vist que no serveix de res forçar la gent per fer més ràpids aquests processos; i, per tant, no ho fem. Quan algú ha arribat al carrer, ho ha perdut absolutament tot i no confia absolutament en ningú; i en aquestes circumstàncies el pas principal que li convé fer és recuperar aquesta confiança; és a dir, que nosaltres hem de ser capaços de generar-la fent-li visites, fent-nos presents en el seu dia a dia, respectant els seus espais i temps, fins que arriba el moment en què quan no et veu et troba a faltar. I és justament després

amb trenta-quatre places per a gent que té necessitats especials. I també hi han habitacions en pensions, que són preferibles a estar-se al carrer, però que no són prou solució per a dur una vida normalitzada. La Fundació també fa una tasca d'acompanyament en residències i hospitals, i un acompanyament a la mort ("La Barca de Caront"). La mitjana d'edat de la gent que es mor que està vinculada a Arrels és de seixanta anys, vint anys per sota de l'esperança de vida. És a dir, que el carrer mata; d'altra banda —la soledat també mata—, cal dir que a molts enterraments només hi ha gent d'Arrels. Hi ha moltes persones que saben que no hi ha ningú que les esperi a l'hora de la mort. I moltes, també, que verbalitzen aquesta certesa de saber que es moriran i ningú no les trobarà a faltar.

Abans comentaves els problemes de confiança que us trobeu amb les persones sense llar, i suposo que hi han prejudicis per totes dues bandes. Ens podries comentar quins prejudicis us trobeu tant d'una banda com de l'altra?

Pel que fa a la gent que viu al carrer, el prejudici clau és aquest: "Ja m'ofereixes altra vegada allò que no soluciona el meu problema." Per a arribar al carrer, al ciutadà afectat li han hagut de fallar moltes coses i ara segurament se sent traït pels serveis socials. La família no l'ha pogut ajudar, i moltes vegades passa que ell no ha anat a buscar la família, que els amics no l'han pogut ajudar o que ell ni tan sols ha anat a demanar-los ajuda. Això també és una cosa que s'ha de respectar molt, ja que hi han caràcters i caràcters. En el fons, la desconfiança que tenen sol ser fonamentada. Perquè, si t'has quedat sense res, és perquè no has pogut confiar en ningú que t'ajudés a sortir-te'n. En molts casos, el fet que algú faci el dic, el canvi pel qual passen a confiar és perquè es veuen tan malament que diuen prou o, de vegades, perquè han pres mal. Quan la gent des de fora diu "és que no volen que els ajudin", aquesta frase ens fa una mica de mal. Perquè no és que no vulguin ajudar, sinó que, després de tot el que els passat, ¿com vols que confiïn en tu?

I aquell espai d'allà, aquells cartrons, allò és casa seva.

Pel que fa als ciutadans en general, el gran perjudici és la qüestió de l'alcoholisme. Sí que és veritat que hi ha alguna gent que ha acabat al carrer en part per culpa de l'abús de l'alcohol, però el que sí que cert és que, si vius al carrer, acabes alcoholitzat. ¿I per què acabes alcoholitzat? Doncs perquè és una manera de passar el temps, d'evadir-se de la realitat. És molt dur estar-se al carrer dia i nit: a tota hora sents el menyspreu de la gent. Menges de contenidors. Estàs molt deteriorat des del punt de vista físic. A mi particularment hi han dues frases que m'han impactat molt. La primera: quan era voluntari, una persona em va dir que si no arriba a ser per l'alcohol, s'hauria tirat al metro. I la segona: una altra em va dir que, quan et peguen al carrer... que les agressions que pateixes quan vius al carrer són més suportables si estàs begut.

Parleu de les persones que viuen al carrer i de les persones "sense llar", però no "sense sostre". Aquest matís és molt important per a vosaltres.

Sí, aquesta és una altra de les dificultats que tenim. Perquè una cosa és l'argot intern, i una altra, el missatge que es rep des de fora i l'ús que en fan els mitjans, ja que, quan es parla de persones "sense llar" i de persones "sense sostre", la gent es perd. La denominació "persones que viuen al carrer" és massa llarga. Si diem que una persona és "indigent" (del llatí *ind- egens* 'en intensa necessitat', 'pobre'), fem servir una paraula pejorativa (tot i que hi ha gent que sí que l'accepta). La diferència entre dir "sense sostre" o "sense llar" és que no és el mateix dormir al carrer que dormir, per exemple, en un espai no adient; en canvi, tots dos casos responen a una mateixa situació, la de no tenir llar: la teua habitació, el teu espai, la teua cuina... La major part dels éssers humans, quan arribem a casa nostra, ens relaxem, estem tranquils i ens sentim còmodes... per a començar l'acabament del dia: necessitem tenir una llar. I n'hi han uns quants que no tenen llar encara que (de vegades o sempre) dormin sota un sostre. ■

d'aquest procés, quan les coses estan més madures, que li oferim venir a dormir a la pensió, o a compartir un pis, però sempre respectant la seva voluntat.

També tenim el centre obert, que és aquest on som ara mateix [el del carrer Riereta]: un centre que està obert a tothom; i, si algú vol fer el pas, doncs som aquí. De vegades acompanyem la persona fins aquí si ella ens ho demana; i d'altres prefeix venir sola: depèn de la persona. Cada dia contactem amb una persona nova: una com a mínim. Contactem amb una o dues persones noves al dia. Aquesta xifra és molt significativa, ja que cal subratllar que a Barcelona aquesta nit han dormit al carrer nou-centes persones: moltíssima gent. Cal afegir, però, que una gran ciutat com Barcelona és un pol d'atracció per a gent que s'ha quedat sense llar. No pretenc culpar a ningú, però si determinats municipis que hi han a prop de Barcelona o en altres punts de Catalunya no tenen cap servei, aleshores les persones sense llar d'aquelles poblacions vénen cap aquí, o fins i tot algú les envia amb un bitllet de tren. Aquí, al centre obert, hi tenim dutxes i un servei de consigna que no hi és enlloc més. Quan has hagut de marxar de casa teua i no tens cap lloc on deixar les coses, o tens certa documentació important, com que la nit és perillosa, tot això ho pots guardar aquí. Així mateix, tenim un espai adaptat on la gent es pot estar una estona.

I també tenim els pisos: vint-i-cinc (hi han pisos compartits, o bé individuals). L'allotjament que tots necessitem. També hi ha una residència

A Barcelona hi ha 3000 persones sense llar.

Entre la realitat i la ficció: Crear contes col·lectivament per pensar el futur de l'aigua

Alba Castelltort
Neus Sanmartí

“Feia mesos que no plovia i una calor que fonia les pedres havia convertit la Terra en un lloc difícil per viure-hi [...]” Així comença el conte que va escriure la classe “del Futur” de l'escola Els Pins de Barcelona. El conte, però, és el resultat d'una història que s'inicia molt abans. Una història en la qual diferents professionals, cadascun des de la seva expertesa, treballen conjuntament i es posen d'acord per ajudar un grup d'alumnes de primària a construir un conte que ajudi a pensar sobre l'aigua i el futur.

Tot va començar a principis del curs 2012-2013, quan l'escola Els Pins de Barcelona va decidir fer un projecte de centre en què cada classe aprofundís un aspecte diferent de l'aigua. El grup classe “del Futur”, de quart de primària, es va plantejar una pregunta: “¿Què passarà amb l'aigua en el futur?” Per respondre-la calia conèixer l'ús que fem de l'aigua en l'àmbit urbà (com ens arriba, com la utilitzem, com s'embruta, com es neteja, etc.), i també el seu cicle natural (on trobem aigua, en quins estats, com circula, etc.). Calia, doncs, introduir i aprofundir els coneixements científics i al mateix temps promoure valors i accions ambientals.

Com a síntesi del projecte i amb l'acompanyament del Programa Agenda 21 Escolar de Barcelona i el Departament de Didàctica de les Ciències de la UAB, es va fer una activitat de pictoescriptura col·lectiva sota el guiatge de VoxPrima.¹ L'objectiu era doble: identificar els coneixements científics i les actituds de respecte pel medi ambient que s'abordaven en el procés de construcció d'un conte, i estimular el desenvolupament de valors i actituds com ara

ALBA CASTELLTORT/DIANA PUJOL

la responsabilitat, el compromís i l'acció conscient per aconseguir un futur més sostenible des del punt de vista mediambiental.

Una història que acaba amb un conte

VoxPrima és una iniciativa dirigida als infants que impulsen un equip d'escriptors i il·lustradors i que té com a principal finalitat educar en la creativitat. En aquesta intencionada relació entre l'educació de la creativitat i l'educació ambiental hi han dues raons principals. En primer lloc, perquè davant la incertesa de la problemàtica ambiental ens cal ser creatius per a cercar noves solucions i portar-les a terme. I, en segon lloc, pel fet que de ser creatius també se n'aprèn i que les activitats com aquesta, que combinen processos individuals i col·lectius, permeten als participants sentir que són capaços d'aportar idees. Això enforteix la confiança en un mateix, però també en el grup, ja que és dins d'aquest on cada persona va construint les seves idees i valors al

costat de les altres, però sense deixar de tenir un paper protagonista. Les activitats creatives de pictoescriptura conviden els infants a viure en primera persona el procés de creació d'un llibre. Aquest procés parteix de la il·lustració com a principal element per a la construcció de la narració, ja que els seus impulsors consideren que la majoria d'infants primerament necessiten crear un personatge i el seu món a través del dibuix, per després escriure'n la història que es volen inventar.

Aquesta proposta fomenta el llenguatge oral, l'escrit i la creativitat, i en el cas que presentem també ha permès posar en joc els aprenentatges realitzats al llarg del curs sobre l'aigua i ha ajudat a pensar en el futur gràcies a la cerca de solucions per fer front al problema de la sequera que havia sorgit en la construcció del conte.

Va ser imprescindible fer una trobada prèvia amb les dinamitzadores de les sessions per informar-les sobre els continguts que els alumnes havien abordat al llarg del projecte (el cicle natural de l'aigua i l'aprofitament urbà d'aquesta) i les dificultats de conscienciació que els mestres havien detectat en ells (sobre els contaminants de l'aigua i la relació que tenen amb les accions quotidianes del ciutadà, la presència d'aigua subterrània, els consums indirectes d'aigua, etc.), i també per pensar entre tots estratègies que servissin per a qüestionar determinats tòpics, com ara el del gran paper que es diu que té la tecnologia en la solució de tots els problemes ambientals; en definitiva, per ajudar els alumnes a pensar en el futur.

Per regla general, quan els infants de quart pensen en el futur, s'imaginen un món ple de robots i de tecnologia que facilitarà la qualitat de vida de les persones i solucionarà tots els problemes de la societat. Aquesta idea tan arrelada tenia molts números d'aparèixer en el procés de construcció de la narració, i per això calia posar-los algun obstacle que els incités a trobar alternatives. La proposta pactada va ser introduir la qüestió energètica recordant que les màquines (com ara les que permeten obtenir aigua neta) no funcionen pas soles, sinó que les fa anar l'energia, i que moltes fonts d'energia consumeixen recursos naturals i/o contaminen. D'altra banda, també interessava promoure una visió de futur compromesa amb la vida i el món en general, de manera que l'activitat ajudés els infants a prendre consciència sobre com les pròpies decisions tenen una incidència en el present i en el futur. A principi de curs se'ls hi havia plantejat la pregunta "¿Què creus que passarà amb l'aigua en el futur?", i les respostes van mostrar que el grup estava dividit entre visions oposades que mostraven ben poca implicació personal en el problema. Mentre el 44% manifestaven una visió optimista (hi haurà més aigua, estarà més neta, tindrà més bon gust, etc.), el 40% tenien una opinió totalment contrària (hi haurà menys aigua, estarà més bruta, serà més cara, ens en faltirà, etc.). I només tres infants exposaven

una visió incerta del futur (hi haurà més aigua o menys, n'hi haurà més o estarà més bruta, etc.) i tan sols un creia que el futur estaria vinculat a les actituds mediambientals que tinguessin les persones (si malgastem aigua, ens en quedarem sense).

El procés de creació col·lectiva

El 6 de maig del 2013, l'escriptora Anna Manso, l'il·lustrador Lluís Cadafalch i la representant de VoxPrima Roser Ballesteros arriben a l'aula de la classe "del Futur". La càmera i la gravadora ja estan preparades. La Diana Pujol, la mestra del grup classe, ha disposat els alumnes en semicercle i sense taules. Primerament la Diana els presenta: "En Lluís és il·lustrador i l'Anna és escriptora, però avui, juntament amb la Roser, han vingut a l'escola per ajudar-nos a escriure." A continuació, l'Anna contextualitza l'activitat que es farà: "Avui heu d'aprofitar tots els coneixements que teniu sobre l'aigua per a inventar-vos un conte que parli de com serà el futur de l'aigua." I els explica com s'organitzarà la sessió: "Primerament pensarem els protagonistes, i en Lluís els dibuixarà. I després els votarem i començarem a pensar la seva història."

Es comença fent una pluja d'idees sobre els possibles personatges de la història i l'il·lustrador en va fent els primers dibuixos: "El mar Mediterrani; una vamba viva; una dentadura postissa; una gota d'aigua mig dolça mig salada; un robot amb aspecte

humà; un núvol de tempesta que pot canviar (glaç, boira, etc.); un cervell amb ulls, boca, potes i molt somiador; un arbre que camina; un goril·la maldestre; un tigre gegant d'ulls blaus." A continuació es fa la votació i en surten dos: una gota d'aigua mig dolça mig salada (amb peixos d'aigua dolça i d'aigua salada al seu interior), i un cervell somiador.

La gota d'aigua i el cervell somiador acaben sent dos personatges molt apropiats per a parlar de l'aigua i el futur. El cervell somiador actua com a mediador en el diàleg entre realitat i ficció que emergeix del conte, ja que personifica l'objectiu que es persegueix d'ajudar l'alumne a sentir-se capaç d'imaginar tot confiant en les seves pròpies idees, a col·laborar amb els companys i a tenir una actitud activa davant els obstacles i problemes que s'aniran teixint al llarg de la conversa.

L'Anna proposa la tasca següent: "Per a inventar-nos el conte, hem de saber a quin entorn viuen aquests personatges, què els passa..." Les idees ja comencen a brollar més ràpidament, i totes les van anotant a la pissarra digital: "Una caseta a la platja; la gota surt de l'aigua amb els dos peixets; a la caseta, hi viu un cervell somiador; el cervell té unes idees meravelloses, però no se les acaba de creure."

Quan es planteja què els passa als protagonistes és quan comença a sortir una gran diversitat de coneixements sobre l'aigua. Entre la realitat i la ficció, els infants parlen

A.C./D.P.

A.C./D.P.

tant de conceptes científics (la sequera, l'evaporació de l'aigua, la contaminació, la necessitat d'aigua, etc.) com fantàstics (que els amics de la gota s'han evaporat, que la gota pateix pels seus peixets, que si s'inclina pot fer brollar aigua dolça i omplir rius, o bé aigua salada i omplir mars, etc.).

Al llarg de la conversa, la idea de la sequera comença a tenir un pes important en l'argument de la història. L'escriptora formula una nova pregunta: "¿Per què hi ha sequera?" Malgrat que a la classe no s'ha tractat aquest tema, els alumnes, ja amb tota confiança i també a cavall entre la realitat i la ficció, fan propostes que arrenquen de les seves idees prèvies: "Ha arribat un núvol de sorra del Sàhara; el sol és molt gran i xucla molta aigua; ha arribat la fi del món; els humans han fet una màquina que consumeix tanta aigua que això fa que no plougui; ja no tenim reserves d'aigua, plou poc i tenim aigua contaminada; el Sol vol fer-se amic / té curiositat de la Terra, però quan s'hi acostava massa provoca sequera, etc." I és en aquest punt on s'acaba definint el repte de la història: *aturar una sequera*. La primera sessió acaba amb moltes

idees recollides, i l'Anna Manso se les enduu a casa per endreçar-les i escriure'n la primera part de la història. Tot i que els infants fan moltes propostes per aturar la sequera, l'escriptora prepara un text ple d'obstacles perquè la solució no sigui gaire senzilla ni evident: "Si la gota es decantés cap a la seva part no salada, podria omplir els pous, però no ho fa perquè estan contaminats; la màquina amb la pantalla gegant per a protegir la Terra dels rajos del Sol no es pot construir perquè necessitaria massa energia; només hi ha un núvol de tempesta, però vola massa ràpid per a poder atrapar-lo i demanar-li que faci ploure." Cal continuar, doncs, imaginant solucions. I és en aquest punt que cadascun dels infants haurà de construir el seu propi final.

El procés de creació individual

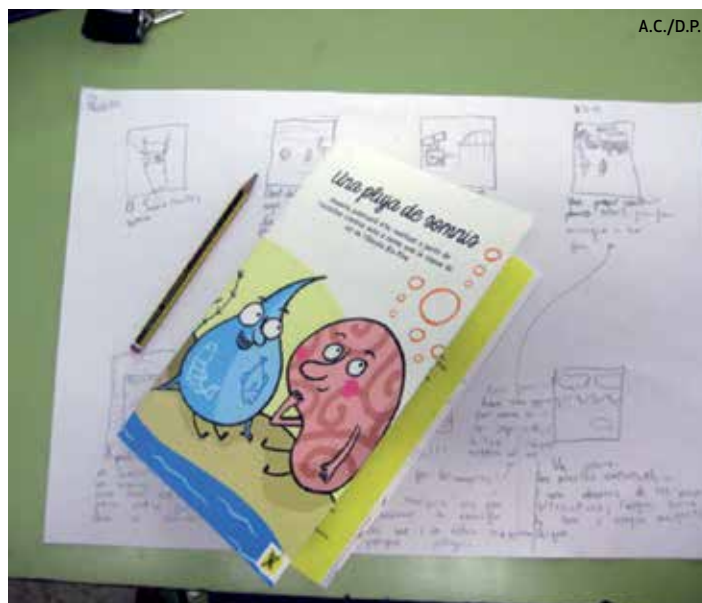
El 5 de juny del 2013, precisament el Dia Mundial del Medi Ambient, VoxPrima torna a l'escola amb una capsula plena d'exemplars editats amb el conte, que han titulat: *Una pluja de somnis*.² Quan es reparteixen, la classe "del Futur" resta en silenci. Després d'una lectura col·lectiva, es comença el procés de creació individual. Cada alumne ha de pensar el seu propi final. En un full DIN A-3 comencen a dibuixar, escriure, esborrar..., tot dialogant amb els companys, amb la mestra, amb l'escriptora, i llegint la història

una vegada i altra vegada. El clima de la sessió és extraordinari. Al cap d'uns quants dies, els vint-i-cinc contes queden enllestits.

Els infants, per fi, *¿com han resolt en els seus relats el problema de la sequera?* Doncs plasmant les diferents visions que conviuen en la nostra societat sobre com afrontar la problemàtica ambiental: la negacionista (la inexistència de problemes mediamambientals), la tecnològica (la idea que únicament la ciència i la tecnologia els resoldran) i l'ambientalista (l'adopció d'estratègies de previsió i correcció d'aquests problemes). Segurament condicionats pel fet d'haver d'escriure un conte, més de la meitat del grup (el 56%) han optat per solucionar la història amb accions de fantasia (per exemple, convèncer un núvol perquè fes ploure; canviar el Sol de lloc; viatjar al passat per agafar aigua d'aquella època; curar el Sol, que estava malalt, ja que aquest era el motiu de l'escalfament de la Terra), o bé consistents en la construcció de màquines màgiques (que aconseguïen fabricar núvols i fer ploure, que refredes el Sol, etc.); això sí, per a resoldre el problema de com fer-les funcionar, la majoria d'infants han optat per *energies renovables*. El 16% del grup no han solucionat el problema i han decidit fugir a un altre planeta o bé inventar-se una història diferent. Els alumnes restants han construït històries que combinen la ficció i la

A.C./D.P.

A.C./D.P.

El futur no està pas escrit, sinó que tenim la responsabilitat d'escriure'l individualment i col·lectivament, tal com hem intentat fer en aquestes sessions de pictoescriptura.

realitat: una part del grup (el 16%) també han pensat en tecnologies més o menys reals i han inventat màquines per a depurar l'aigua (com ara un esprai que depura l'aigua, o una màquina que neteja la brutícia dels pous), i l'altra part del grup (el 12%) han incorporat la idea de la *prevenció dels problemes* (les persones tenen més cura de l'aigua i ja no l'embruten tant; abans de tornar-la al medi, l'aigua es depura; o els protagonistes creen una colla que es dedica a tenir cura del planeta).

És cert que els vint-i-cinc relats escrits pels alumnes de la classe "del Futur" tenen una bona dosi de fantasia, però també ho és que inclouen una gran riquesa de coneixements tant científics com mediambientals, i que tots fan propostes per a afrontar el problema. L'experiència, tot i ser enriquidora, ens ha fet sorgir nous interrogants lligats a la dificultat d'escriure contes amb base científica que promoguin actituds ambientals (sense caure en l'adoctrinament) i que, a més a més, continguin una bona dosi d'imaginació.

¿Què hauríem de canviar en aquesta

activitat perquè en sortissin més idees científiques i no tantes de fantasia? Si es vol crear un conte científic, ¿cal establir algun límit? Si parléssim de crear un conte de ciència-ficció, ¿llavors els alumnes pensarien més en l'abast i els límits de la tecnologia i en els conceptes científics? ¿Els pocs coneixements que els infants tenien sobre les causes de la sequera van ser un obstacle per a poder imaginar solucions més vinculades a les actituds de les persones? ¿Com podríem aconseguir que les idees sorgides en el procés de creació d'un conte tornin a la realitat i serveixin com a base de la reflexió sobre el nostre compromís amb el planeta?

Per acabar

A Catalunya, la qüestió de l'aigua és socialment molt rellevant i molt complexa perquè hi interactuen factors de quantitat, de qualitat i de relació de la societat amb el medi. I cada vegada ho serà més. Experiències com aquestes ens permeten aproximar-nos a la problemàtica mediambiental de l'aigua des d'una perspectiva diferent. A més a més, el fet d'incloure una mirada cap al futur

ha estat clau per a poder promoure la reflexió sobre les actituds. Aquesta reflexió és necessària perquè les representacions de les persones sobre el futur individual i col·lectiu tenen una influència en la seva predisposició a la participació social. El fet de vincular l'escriptura, la il·lustració, el diàleg, els coneixements científics, la problemàtica mediambiental, la capacitat d'imaginar i l'actitud de les persones ha estat una estratègia molt interessant més enllà de la temàtica tractada. Pensem que aquesta proposta pot permetre obrir noves reflexions a l'aula que contribueixin a incrementar el paper protagonista dels infants davant els fets del món, a enfortir la confiança en les pròpies idees i en la pròpia capacitat creativa per a imaginar solucions, i a despertar la responsabilitat i el compromís per a construir un futur més sostenible. ■

1. Més informació sobre el Voxprima, a <http://voxprima.com/ca/>
2. Vegeu una part del conte a: <http://voxprima.com/ca/conte/una-pluja-de-somnis/>

Josep Víctor Gay i Frías, guanyador del Premi Periodístic Jacint Dunyó 2013

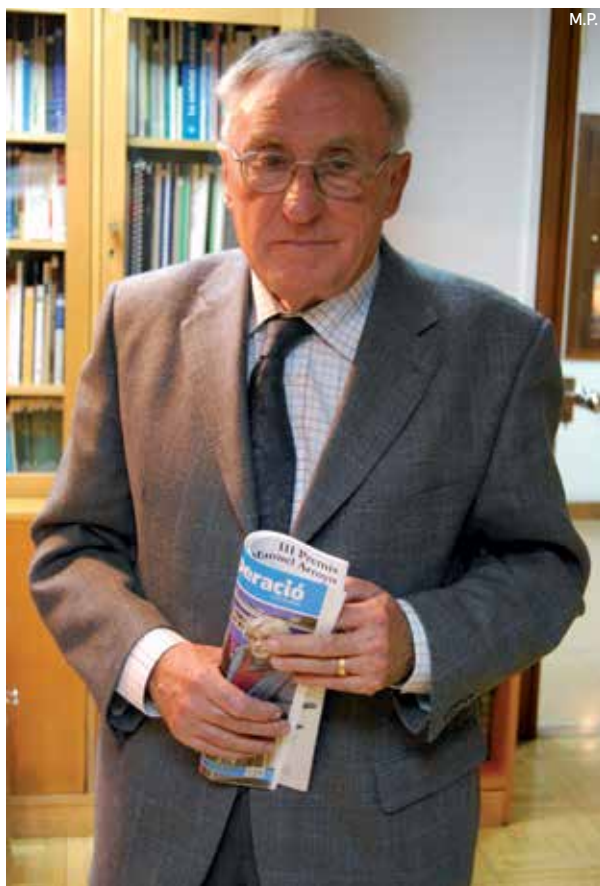
"La ratio abonats/treballadors, implica que la cooperativa pot vendre l'electricitat un 25 o un 30% més barata"

Montse Pallarès
Ex-Libris, Sccl

Josep Víctor Gay i Frías ha guanyat el Premi Periodístic Jacint Dunyó 2013, de la Fundació Roca i Galés, amb l'article "La cooperativa «de la llum» de Camprodon". En Víctor és un periodista gironí amb una llarga trajectòria. És membre del Col·legi de Periodistes de Catalunya, exdirector del *Diari de Girona* i col·laborador de la *Revista de Girona* des de l'any 1967. L'any 2005, va guanyar el Premi d'Investigació Ramon Barnils amb l'obra *Manuel Azaña que està en el cel*. En l'actualitat, combina la seva jubilació amb col·laboracions amb la revista *Cooperació Catalana*, entre d'altres.

¿Com va sorgir la idea de fer l'article sobre aquesta cooperativa de Camprodon?

Va sorgir d'una manera molt clara, precisament per mitjà de la revista *Cooperació Catalana*, perquè se n'havia parlat feia uns quants anys. Com a gironí que sóc, sabia que existia aquesta cooperativa. A Girona, de moment hi han tres empreses elèctriques locals: amb un concepte local que és més aviat comarcal, excepte, precisament, la cooperativa de Camprodon. Hi ha l'empresa Bassols, que és ubicada a Olot, i altres dues empreses que no arriben ni a locals perquè són fàbriques que generen la seva pròpia energia. Com a molts llocs, a Catalunya moltes de les empreses elèctriques han nascut vinculades al món empresarial i fabril, i per sort, o per

Josep Víctor Gay ha guanyat el Premi Jacint Dunyó 2013 amb un reportatge sobre la cooperativa "de la llum" de Camprodon.

desgràcia, o per evolució, han passat a ser grans empreses, tot i que encara algunes es mantenen a les comarques de Girona. Però l'única que funciona com a cooperativa és la de Camprodon. L'article en part va néixer per la meua curiositat, pel meu interès per verificar una cosa que ja coneixia. Per descobrir com funciona la cooperativa ara: després

de tants anys transcorreguts. La cooperativa va néixer just abans de la guerra civil, l'any 1935. Els van confiscar l'empresa, però ràpidament els la van tornar, perquè es van adonar que es quedaven sense llum. Va passar la guerra i després la postguerra i van venir dificultats no només polítiques, sinó també degudes a causes naturals. Perquè el Ter és un riu de caràcter mediterrani i de vegades s'enfada molt. El mateix any 1940, al cap d'un any d'haver-se acabat la guerra, va tenir lloc una gran riuada que els va malmenar les instal·lacions i va ocasionar danys importants a la cooperativa. Un altre dels factors problemàtics ha estat la competència de les empreses grans. Però la cooperativa ha continuat malgrat això. Té molt de mèrit. I ¿com és possible que al segle XXI encara continuï funcionant, i funcionant tan bé?

¿Com funciona, doncs, la cooperativa? Perquè produeixen energia per a ús propi i també en distribueixen.

Sí: produeixen energia per a ells, però també en distribueixen. Malgrat les dificultats que poden haver-hi al mercat, ells continuen funcionant. I el motiu pel qual funcionen és el que tracto d'explicar. És molt fàcil d'entendre. L'empresa té 1.950 abonats i quatre treballadors. Tres d'aquests, per torn, en fan el manteniment. I la quarta persona, les tasques d'administració i secre-

taria. Aquesta realitat, aquesta ràtio abonats/treballadors, implica que la cooperativa pot vendre l'electricitat el 25 o el 30% més barata del preu que ofereixen les grans empreses. I ara que incrementaran el preu de la factura de la llum, encara es noterà més la diferència.

S'han fet urbanitzacions noves, i la cooperativa no ha volgut ser la subministradora d'aquestes noves construccions: no han volgut entrar-hi perquè la consciència i la responsabilitat cooperatives els han fet funcionar d'aquesta manera.

¿I tenen centrals de propietat per a produir l'electricitat?

Sí, en tenen dues: una de petita i una de més gran. L'una la van crear i l'altra la van comprar a la mateixa riba del Ter. Aquesta cooperativa és molt conscient dels seus límits i no estiren més el braç que la màniga. Podrien agafar més abonats; val a dir que cada abonat és un cooperativista, no pas un client. Cada any es reuneixen els cooperativistes, que són els abonats, i decideixen. Podrien haver ampliat l'entrada a més cooperativistes, però aleshores haurien hagut de comprar l'electricitat per a poder abastir-los tots, i aleshores, és clar, el preu ja no seria el mateix. Fins al punt —no pas d'una manera oficial, però sí oficiosa— que hi ha llista d'espera. Fins que no hi ha un cooperativista que es dóna de baixa, ja sigui perquè s'ha traslladat o per defunció, no n'agafen un altre. També estan d'acord amb una empresa elèctrica per vendre-li o comprar-li electricitat depenent del moment. Perquè hi han moments en què en produeixen de més, i llavors l'excedent el venen; i en les èpoques en què en falta, en compren. És bastant complicat ajustar la producció a la venda, però ells saben que tenen aquest marge de cobertura i poden solucionar el desajust d'aquesta manera.

¿La cooperativa de Camprodon no ha tingut els problemes que han tingut els particulars que produeixen energia, que han de pagar un cost per a poder posar-la dins del sistema?

Ells, en això, no hi tenen res a veure. Això és per als particulars

M.P.

que tenen les plaques solars, per entendre'ns. A tots els efectes, ells són una empresa de producció i distribució com ho pot ser Fecsa: és igual. Fecsa és un monstre per les seves dimensions. I els càrrecs de la cooperativa ni tan sols tenen rebaixa en el cost de l'energia.

Expliques al teu article que aquesta cooperativa és única en la seva espècie tant a Catalunya com a l'Estat espanyol. ¿Fins on hauríem d'anar per trobar-ne de similars?

Com a cooperativa elèctrica és única. La llista de cooperatives es va publicar. En van néixer moltes i han mort totes menys la de Camprodon. En l'àmbit elèctric hi havien els dos sectors inicials: les cooperatives elèctriques i hi havia indústries —sobretot pertanyents al sector tèxtil— que ja existien i que creaven la seva pròpia electricitat aprofitant els rius, el Ter i el Llobregat bàsicament, per generar

energia per abastir les seves empreses.

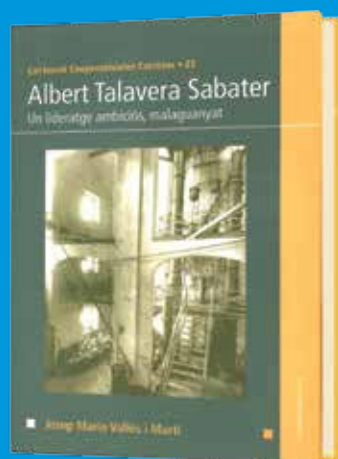
Però totes han desaparegut, la majoria per absorció. El peix gros ha acabant menjant-se el petit. Una cosa és muntar una cooperativa, però al meu entendre hi ha, també, l'esperit cooperatiu. Si aquest esperit es manté, la cooperativa, sigui del ram que sigui, sigui del sector que sigui, romandrà.

¿Com veus el futur de la cooperativa?

L'esperit ja s'ha transmès, ja hi ha una tercera generació de cooperativistes. Mentre això es mantingui i no es facin coses estranyes, la cooperativa tirarà endavant. Si saben continuar com fins ara i són capaços de mantenir aquest esperit, la cooperativa seguirà. Però si en algun moment consideren que s'han d'expandir i han de comprar energia on sigui, doncs la cosa tirarà per una altra banda. ■

J. V. Gay a la biblioteca de la Fundació Roca i Galès.

Col·lecció Cooperativistes Catalans

Altres títols de la col·lecció

1. GAVALDÀ, Antoni
Josep M. Rendé i Ventosa
2. ANGUERA, Pere
Antoni Fabra Ribas
3. CASANOVES I PRAT, Josep Josep
Lladó i Quintana
4. JIMÉNEZ NAVARRO, Àngel Sants
Boada i Calsada
5. FERRER I GIRONÈS, Francesc
Joan Tutau i Vergés
6. VICEDO RIUS, Enric
Enric d'Hostalric i Colomer
7. GAVALDÀ, Antoni
Benet Vigo i Trulls
8. PLANA I GABERNET, Gabriel
Josep Roca i Galès
9. COMAS I CLOSAS, Francesc
Leonei Soler i March
10. POMÉS, Jordi
Salvador Pagès Inglada
11. AUDÍ, Pere - ORESANZ, Toni
Joaquim Llorens Abelló
12. BOSH I CUENCA, Pere
Pere Dausà i Arxer
13. DUCH PLANA, Montserrat
Micaela Chalmeta
14. SUÑÉ MORALES, Jordi Miquel
Mestre i Avinyó
15. VALLÈS I MARTÍ, Josep Maria
Josep Cabeza i Coll
16. SERRANO I BLANQUER, Jordi
Joan Salas Antón
17. GARAU ROLANDI, Miguel Joan
Peiró i Belis
18. BOSCH I CUENCA, Pere Jaume
Rossich i Bassa
19. PIÑANA EDO, Marcel·li Joan
Mestre i Mestre
20. HERNANDEZ BENAVENTE, Santos
Josep Espriu i Castelló
21. ROTGER I DUNYÓ, Agnès
Joan Ventosa i Roig
22. PONS I ALTÉS, Josep M.
Pere Boldú i Tilló

23

**VALLÈS I MARTÍ, Josep Maria
Albert Talavera i Martí**

Ed. Fundació Roca i Galès amb Cossetània Edicions

FUNDACIÓ ROCA I GALÈS

Aragó, 281, 1r 1a - 08009 Barcelona
Tel. 932 154 870 - www.rocagales.cat

 facebook.com/fundacio.rocagales.5

FUNDACIÓ ROCA I GALÈS
Aragó, 281, 1r-1a. 08009 Barcelona
Tel. 932 154 870
www.rocagales.cat
cc@rocagales.cat

cooperació
CATALANA

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Entitat _____
Nom _____ Cognoms _____
Adreça _____
Codi postal _____ Població _____
Telèfon _____
Correu electrònic _____

☐ **Desitjo subscriure'm fins nou avis a la revista Cooperació Catalana**

Preu subscripció anual (11 nús.) 30 €

Forma de pagament

☐ Transferència cte. núm: 2100-3014-76-2500018353

☐ Xec bancari adjunt a nom de: FUNDACIÓ ROCA I GALÈS

☐ Domiciliació bancària: Nom titular: _____
Entitat bancària: _____
Núm. compte: _____

Entitat _____ Oficina _____ DC _____ Núm. de compte _____

**Preu de
subscripció anual
(11 nús.)
30 €**
Preu d'un número: 3 €

Retalls

Elisenda Dunyó

PARTICIPER

Magazine des Sociétés Coopératives et Participatives
Núm. 649. Octubre-diciembre del 2013. París

www.les-scop.coop

Revista amb periodicitat trimestral escrita en llengua francesa. Com es veu a l'editorial i al tema qual es dedica la portada, aquest número parla de l'educació en general i de l'educació com a projecte cooperatiu. Remarquem que cal no oblidar que la formació és una part essencial dels principis cooperatius de l'ACI i que així també ho considera la Llei de cooperació francesa. Dediquen una atenció especial a l'article que té per títol "Cooperació i ensenyament: el repte?", en el qual s'explica que s'estan portant a terme una sèrie d'activitats i xerrades als centres educatius francesos que donin a conèixer el cooperativisme i l'economia social, amb la intenció de fer més proper el tema i introduir-lo com una assignatura més. També cal destacar l'article següent: "Les cooperatives de consumidors són les reines a la Gran Bretanya", en què s'explica que, malgrat els ensurts econòmics d'aquests temps, les cooperatives de consum s'han estès i augmentat per tot França. I, tot seguit, l'entrevista que es fa a l'autor del llibre titulat *El treball invisible*, i l'article "Cooperatives d'habitatge. Un quadre jurídic per a respondre als entrebancs". A la secció "Scop en acció", hi ha una pàgina a la presentació del llibre que s'ha editat per celebrar els trenta-cinc anys d'innovació i èxit de la cooperativa ECF-Cerca francesa, dedicada a l'ensenyament de conduir i a la seguretat a les carreteres. Les últimes pàgines inclouen més notícies. La publicació acaba amb la ressenya de tres llibres, un dels quals es titula *Donar i prendre. La cooperació a l'empresa*. ■

ANNALS OF PUBLIC AND COOPERATIVE ECONOMICS ANNALES DE L'ÉCONOMIE PUBLIQUE, SOCIALE ET COOPÉRATIVE CIRIEC International.

Núm. 4 Desembre 2013

www.ciriec.ula
apce.ciriec@guest.ulg.ac.be

Revista de caràcter trimestral, en anglès i francès. Aquest número el formen sis articles. Al primer, que porta per títol "La privatització i els governs laboristes 1997-2010" i es basa en documents oficials i d'altres, es fa una anàlisi rigorosa que demostra que la privatització va perdurar fins al cap d'uns quants anys del Govern laborista. L'article "Eficiència i preus en els monopolis naturals, propietat dels consumidors, exempts de regularització. Una primera aproximació a les distribuïdores d'electricitat a Nova Zelanda" és un estudi de la indústria elèctrica d'aquell país. A "Les empreses cooperatives i la crisi: L'exemple d'alguns oligopolis mixtos d'Itàlia" s'examina de quina manera les cooperatives han reaccionat davant la crisi actual. A partir de la revisió de dades de un gran nombre de cooperatives i anys, es treuen les deduccions corresponents al sector cooperatiu de més èxit. A "Mesures d'eficiència a les institucions de les microfinances a l'Àfrica subsahariana s'analitzen aquestes institucions, de vint-i-cinc països d'Àfrica. A "L'economia social submergida: La perseverança de les dones banqueres a les «chabolas»" es parla de la participació de la gent pobre en un sistema bancari informal a Jamaica, Guaiana i Haití. L'objectiu bàsic de l'article "Incentius a la participació activa dels socis a les cooperatives agrícoles. El cas del Brasil" és avaluar si la motivació econòmica és l'única cosa important per a entrar a formar part de les cooperatives, i, en segon lloc, poder veure fins on arriba el soci en el seu grau actiu de participació. ■

Si voleu,
poc a poc, però
digueu-me
residus que van
al contenidor
GROC!

SEPARAR BÉ, UN JOC DE NENS

I TU, SI HAS DUBTAT, CONSULTA [ENVASONVAS.CAT](https://www.envasonvas.cat) O DESCARREGA L'APLICACIÓ "RESIDUS"

Amb el finançament de:

012
gencat.cat
Cost de la trucada: segons operadors.

 **Generalitat
de Catalunya**